

Streszczenie

Rozprawa poświęcona jest twórczości R.S. Thomasa (1913 – 2000) – walijskiego poety, który pisał w języku angielskim i pracował jako pastor anglikańskiego Kościoła w małych, walijskich parafiach. Wybrany temat wynika z założenia, że cała twórczość Walijczyka zasadza się na związkach pomiędzy językiem a materialnością oraz że twórcza eksploracja tych związków wpłynęła zarówno na ewolucję poetyki Thomasa, jak też – w dużej mierze – na dobór tematów wierszy oraz konstrukcję niektórych tomów. Materialność rozumiana jest tutaj jako atrybut zjawisk i powierzchni, których człowiek doświadcza w bezpośrednim, zmysłowym kontakcie. Najważniejsza teza dysertacji wiąże się z przekonaniem, że tak rozumiany materialny konkret pozostaje dla Thomasa głównym punktem odniesienia, a także głównym punktem wyjścia do ponownego przemyślenia problemu podmiotowości oraz relacji człowieka ze Stwórcą.

Pierwsza część rozprawy podejmuje szeroko komentowany przez krytyków i badaczy twórczości R.S. Thomasa wątek autobiograficzny. Analiza wybranych materiałów pozwala na postawienie tezy mówiącej o tym, że przedmiotem namysłu Walijczyka było nie tylko jego własne życie, ale przede wszystkim kondycja współczesnego człowieka. Thomas okazuje się w tym ujęciu kontestatorem nowoczesności rozumianej jako dążenie do ludzkiej samowystarczalności: do odcinania się od „religijnych przesądów”, a zatem transcendentalnego horyzontu Sacrum, oraz do uprzemysławiania naturalnego świata, z którego materialną tkanką człowiek ma coraz mniejszą styczność. Pomocne w omawianiu wierszy walijskiego pastora stało się zatem rozróżnienie na to, co ludzkie i nie-ludzkie, gdzie to ostatnie, za Tadeuszem Sławkiem, rozumiane jest zarówno jako biologiczne czy zwierzęce, jak też boskie.

Główny trzon rozprawy stanowią analizy i interpretacje wierszy, które w przedstawionym powyżej kontekście przeformułują judeochrześcijańską historię zbawienia, przedstawiając materię naturalnego świata zarówno jako Wcielenie, jak też jako jedyny, swoisty ślad Stworzenia: tonącego w mrokach źródła wszelkiego istnienia. Poetyckie podjęcie biblijnych wątków przez Thomasa prowadzi do twórczego ujęcia problemu obecności i nieobecności oraz widzialnego i niewidzialnego, który w pracy zostaje omówiony w kontekście post-fenomenologicznej myśli filozoficznej. Kwestia ta wiąże się również z problemem reprezentacji i nasuwa pytania dotyczące statusu typowo chrześcijańskich przedstawień, takich jak symbol i ikona, korespondujących ze znakiem sakramentalnym rozumianym jako wyjątkowe połączenie materii i słowa.

Summary

The dissertation is dedicated to the poetry of R.S. Thomas (1913 – 2000) – a Welsh poet writing in English and a priest of the Anglican Church in Wales. It is based upon the conviction that Thomas's writings are deeply rooted in his idea of interrelations between language and materiality which have affected the themes of the poems and the evolution of his poetics. Materiality, being different from materialism, is understood here as the quality of the sensuous entities and material surfaces. The main thesis of the dissertation is that such materiality remains for Thomas the main point of reference and, at the same time, the main point of departure for his reflections on human condition and on the relations between the man and the Creator.

The first part of the thesis aims at rethinking the autobiographical aspect of R.S. Thomas's works. On the basis of analysis and interpretation of chosen fragments it is claimed that what eventually bothered Thomas was not only his own fate but, much more importantly, contemporary human condition as such. In this perspective, Thomas turns out to be the critic of modernity understood as the pursuit of human self-dependence manifested in negation of religious beliefs and in industrialization of the natural world which has been depriving the man of sensuous interactions with its materiality. The thesis introduces, therefore, a distinction between "human" and "non-human" where the second term is understood, after Tadeusz Ślawek, as both biological or animal and divine.

The main part of the dissertation focuses on analyses and interpretations of poems that reformulate Judeo-Christian history of salvation representing materiality of the natural world as both Incarnation and the only trace of the Creation understood as the unavailable source of all existence. These poetic transformations lead to creative reconsideration of the problem of presence and absence as well as the visible and invisible which in the thesis is depicted in the context of post-phenomenological thinking. The issue is deeply connected with the problem of representation and raises questions concerning the status of typically Christian forms of representation (the symbol and the icon) corresponding to the idea of the sacrament: a sign that constitutes a specific union of matter and words.